

**ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
"АСОЦІАЦІЯ ФАРМАЦЕВТІВ УКРАЇНИ"**

Ідентифікаційний код юридичної особи: 43359310

Місцезнаходження: Україна, 01015, місто Київ, вулиця Академіка Богомольця, будинок 7/14,
приміщення 182, к. 83

Вих. 367/2026 від 08.10.2026 року

**Командувачу Медичних сил
Збройних Сил України
полковнику медичної служби**

ГУМЕНЮКУ К.В.

**щодо професійного опрацювання організації
військової підготовки здобувачів вищої освіти
за медичними та фармацевтичними
спеціальностями**

Шановний Костянтіне Віталійовичу!

Громадська організація «Асоціація фармацевтів України» (далі – АФУ, Асоціація), представлена у Раді громадського контролю при Національній службі здоров'я України, Громадській раді при Державній службі України з лікарських засобів та контролю за наркотиками та Експертно-апеляційній раді з питань ліцензування при Державній регуляторній службі України, засвідчує Вам свою повагу та звертається щодо необхідності професійного опрацювання моделі організації військової підготовки здобувачів вищої освіти за медичними та фармацевтичними спеціальностями.

Законом України від 16 липня 2025 року № 4538-IX внесено зміни до статті 11 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», відповідно до яких громадяни України, які здобувають вищу освіту за медичними та фармацевтичними спеціальностями, є придатними до військової служби за станом здоров'я та пройшли професійно-психологічний відбір, проходять військову підготовку за програмою підготовки офіцерів запасу.

Постановою Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2025 року № 1612 Порядок проведення військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 1 лютого 2012 року № 48, викладено в новій редакції. Загальний обсяг відповідної підготовки становить 44 кредити ЄКТС, у тому числі 37 кредитів навчальної дисципліни «Військова підготовка» та сім кредитів навчального збору тривалістю 30 діб. Для здобувачів медичних та фармацевтичних спеціальностей відповідна дисципліна вивчається протягом третього – п'ятого років навчання.

Асоціація підтримує необхідність належної військової підготовки майбутніх медичних і фармацевтичних працівників. Повномасштабна збройна агресія Російської Федерації проти України підтвердила критичну роль медичних і фармацевтичних кадрів у системі медичного забезпечення Збройних Сил України, організації медичної евакуації, наданні домедичної та медичної допомоги, забезпеченні лікарськими засобами та медичними виробами, формуванні й управлінні запасами медичного майна, забезпеченні безперервності лікування та функціонуванні медичної логістики в умовах бойових дій. Саме тому реалізація нових законодавчих вимог, на нашу думку, має розглядатися не як формальне завдання зі створення додаткової кількості військових кафедр, а як комплексне питання формування ефективної системи підготовки

майбутніх офіцерів запасу медичної служби, яка відповідатиме реальним потребам Збройних Сил України та практичному досвіду військової медицини.

Раніше Асоціація зверталася до органів державної влади з пропозиціями щодо можливого застосування територіальної моделі організації окремих практичних компонентів військової підготовки здобувачів медичних та фармацевтичних спеціальностей. За результатами розгляду відповідного звернення Міністерство оборони України повідомило, що чинне законодавство не встановлює обов'язку щодо створення окремого військового навчального підрозділу в кожному закладі вищої освіти, який здійснює підготовку здобувачів за медичними або фармацевтичними спеціальностями. Міністерством оборони України також зазначено, що питання щодо створення нових військових навчальних підрозділів має вирішуватися з урахуванням фактичної потреби, чисельності здобувачів освіти, територіального розміщення закладів освіти, спроможності чинної мережі вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти, їх кадрового і матеріально-технічного забезпечення, а також безпекової ситуації.

Асоціація вважає такий підхід обґрунтованим, оскільки він підтверджує необхідність попереднього визначення реальної потреби держави у створенні нової інфраструктури та дає можливість розглянути альтернативні організаційні рішення без зниження обсягу або якості військової підготовки.

У попередніх зверненнях Асоціацією було запропоновано розглянути можливість використання центрів підготовки громадян до національного спротиву як територіальної матеріально-технічної та навчально-практичної бази для проведення окремих практичних занять. При цьому Асоціація не пропонувала і не пропонує наділяти такі центри статусом суб'єктів військової підготовки за програмою підготовки офіцерів запасу, передавати їм повноваження щодо реалізації освітньої програми, проведення атестації, випускного іспиту або оформлення матеріалів для присвоєння первинного військового звання офіцерського складу.

Міністерство оборони України у відповіді на звернення АФУ також окремо зафіксувало, що запропонована модель передбачає використання таких центрів саме як матеріально-технічної та навчально-практичної бази із збереженням за відповідним вищим військовим навчальним закладом або військовим навчальним підрозділом усіх повноважень щодо реалізації програми, кадрового забезпечення, оцінювання результатів навчання, контролю якості, організації навчального збору, випускного іспиту та атестації.

Разом з тим, Міністерством оборони України зазначено, що чинним нормативно-правовим регулюванням спеціальний механізм використання центрів підготовки громадян до національного спротиву для виконання окремих компонентів програми підготовки офіцерів запасу наразі не передбачений, а можливість застосування такого підходу потребує попереднього комплексного опрацювання його доцільності, організаційної та фінансово-економічної спроможності та, у разі прийняття відповідного рішення, нормативно-правового врегулювання. У зв'язку із цим Асоціація вважає доцільним перейти від загального обговорення можливих моделей до їх предметного професійного опрацювання із залученням Командування Медичних сил Збройних Сил України.

На наше переконання, саме професійна військово-медична оцінка має передувати остаточному визначенню моделі підготовки, оскільки необхідно встановити не лише організаційний механізм її проведення, а й те, які саме компетентності повинні отримати майбутні офіцери запасу медичної служби з урахуванням практичного досвіду повномасштабної війни.

Під час такого опрацювання вважаємо необхідним комплексно розглянути такі питання.

Насамперед доцільно провести **оцінку фактичної потреби та спроможності чинної системи військової підготовки**. Має бути визначено прогнозовану кількість здобувачів медичних та фармацевтичних спеціальностей, які підлягатимуть обов'язковій військовій підготовці, їх територіальний розподіл, наявну пропускну спроможність вищих військових навчальних закладів і військових навчальних підрозділів, забезпеченість викладацькими кадрами, навчальною матеріально-технічною базою та необхідною інфраструктурою. Лише після такої оцінки можливо об'єктивно встановити, у яких регіонах існуючих потужностей достатньо, де необхідне їх розширення, а де більш ефективним може бути використання спільної територіальної навчальної бази для декількох закладів вищої освіти.

Окремого професійного опрацювання потребує **зміст практичної підготовки медичних та фармацевтичних фахівців**. Вважаємо важливим, щоб програма враховувала реальний досвід медичного забезпечення Збройних Сил України та формувала компетентності, необхідні для виконання завдань в умовах сучасної війни, зокрема щодо організації домедичної та медичної допомоги, медичної евакуації, роботи в умовах масового надходження постраждалих, організації медичного забезпечення підрозділів, зберігання, обліку та постачання лікарських засобів і медичних виробів, управління запасами медичного майна, дій в умовах дефіциту ресурсів, порушення логістичних маршрутів та постійної зміни оперативної й безпекової обстановки.

Доцільно також визначити **єдині мінімальні вимоги до навчально-матеріальної бази**, необхідної для якісного відпрацювання відповідних практичних компонентів. Такі вимоги мають стосуватися навчальних приміщень і майданчиків, спеціалізованого обладнання, тренажерів, засобів зв'язку, укриттів, резервного енергозабезпечення, медичного оснащення та інших ресурсів, без яких неможливе якісне і безпечне проведення практичної підготовки. Після визначення таких вимог доцільно оцінити, чи можуть їм відповідати не лише військові навчальні підрозділи, а й інші наявні державні або комунальні навчально-практичні бази, які за необхідності можуть використовуватися під контролем уповноваженого вищого військового навчального закладу або військового навчального підрозділу.

Однією з таких можливостей може бути використання матеріально-технічної бази центрів підготовки громадян до національного спротиву. Запропонована Асоціацією територіальна модель має ґрунтуватися на чіткому розподілі відповідальності між усіма залученими суб'єктами. Вищий військовий навчальний заклад або військовий навчальний підрозділ закладу вищої освіти має залишатися юридичним, організаційним та академічним оператором військової підготовки і забезпечувати реалізацію програми, кадрове керівництво, призначення викладачів, оцінювання результатів навчання, контроль якості, організацію навчального збору, випускного іспиту та атестацію. Медичний або фармацевтичний заклад вищої освіти має забезпечувати інтеграцію відповідної підготовки до освітніх програм та індивідуальних навчальних планів здобувачів, формування навчальних груп, узгодження розкладу, організаційну взаємодію та викладання відповідних фахових компонентів.

Центр підготовки громадян до національного спротиву або інша визначена навчально-практична база може забезпечувати матеріально-технічні умови для проведення окремих практичних занять за умови відповідності встановленим вимогам.

За результатами професійного опрацювання доцільно також розглянути можливість нормативного закріплення механізму взаємодії між такими суб'єктами. У разі підтвердження доцільності територіальної моделі взаємовідносини між вищим військовим навчальним закладом або військовим навчальним підрозділом, закладом вищої освіти та відповідною навчально-практичною базою можуть бути врегульовані договором. Таким договором доцільно визначати програму та графік підготовки, розподіл повноважень і відповідальності, кадрове забезпечення, порядок використання майна, вимоги до матеріально-технічної бази, порядок перевезення здобувачів освіти, забезпечення їх безпеки, облік результатів навчання, механізм контролю якості, фінансування та порядок дій у разі зміни безпекової ситуації.

Особливої уваги потребує організація підготовки здобувачів прифронтових та переміщених закладів вищої освіти. Такі заклади працюють в умовах постійних повітряних тривог, ракетних та безпілотних атак, пошкодження освітньої та енергетичної інфраструктури, перебоїв із електропостачанням і зв'язком, ускладненого транспортного сполучення та необхідності постійно змінювати формат освітнього процесу. Частина переміщених закладів за новим місцем розташування не має власних приміщень, спеціалізованих навчальних майданчиків, полігонної бази, необхідного обладнання або достатньої кількості захисних споруд. За таких умов створення окремого повноцінного військового навчального підрозділу при кожному такому закладі може бути не лише фінансово неефективним, а в окремих випадках і практично неможливим.

Крім того, концентрація значної кількості здобувачів, викладачів та спеціалізованої інфраструктури в одному постійному місці в регіоні з підвищеним рівнем безпекових ризиків потребує особливо виваженого підходу. Місце проведення практичної підготовки доцільно визначати з урахуванням актуальної безпекової ситуації, наявності належних укриттів, резервного електроживлення та зв'язку, транспортної доступності, можливості надання медичної допомоги та оперативного перенесення занять в інше місце. Для здобувачів прифронтових та переміщених закладів доцільно окремо опрацювати можливість проходження практичної підготовки на базах, розташованих у більш безпечній частині відповідної області або в іншому регіоні.

З метою мінімізації регулярних переміщень небезпечними маршрутами також може бути розглянута організація окремих практичних компонентів у форматі інтенсивних навчальних блоків за умови дотримання встановленого обсягу та якості підготовки.

Окремим предметом професійного опрацювання має стати фінансово-економічна модель. Створення нових військових навчальних підрозділів передбачає необхідність формування окремих штатів, добору кваліфікованих викладачів, виділення та облаштування приміщень, створення укриттів і навчальних майданчиків, закупівлі обладнання, тренажерів, засобів зв'язку, забезпечення охорони, резервного живлення та подальшого постійного фінансування. За обмеженої кількості кваліфікованих кадрів та нерівномірного розподілу здобувачів освіти створення значної кількості аналогічних підрозділів може призвести до дублювання однакової інфраструктури, розпорошення людських і фінансових ресурсів та різного рівня якості підготовки. Використання спільних регіональних навчально-практичних баз потенційно дозволить консолідувати потреби декількох закладів, ефективніше використовувати спеціалізоване обладнання та спрямовувати ресурси передусім на якість і безпеку підготовки.

У зв'язку із цим до прийняття остаточних організаційних рішень доцільно здійснити порівняльний фінансово-економічний аналіз щонайменше двох моделей: розширення мережі військових навчальних підрозділів і використання спільних територіальних навчально-практичних баз під керівництвом чинних військових навчальних закладів та підрозділів. Такий аналіз має враховувати не лише початкові капітальні витрати, а й подальше кадрове забезпечення, утримання інфраструктури, навантаження на державний та місцеві бюджети, вартість перевезення здобувачів, безпекові витрати та прогнозовану кількість осіб, які проходитимуть підготовку.

Організація обов'язкової підготовки здобувачів медичних та фармацевтичних спеціальностей має загальнодержавне значення, тому відповідні витрати не повинні автоматично перекладатися виключно на обласні та місцеві бюджети, особливо бюджети прифронтових громад, які вже несуть значне фінансове навантаження, пов'язане із цивільним захистом, відновленням пошкодженої інфраструктури, забезпеченням резервного живлення, евакуаційними заходами та підтримкою внутрішньо переміщених осіб. У разі підтвердження доцільності використання спільних територіальних баз необхідно окремо опрацювати механізм державного фінансування або співфінансування відповідних заходів. Критеріями розподілу

коштів можуть бути кількість здобувачів освіти, фактичний стан матеріально-технічної бази, рівень безпекового ризику, факт переміщення закладу освіти та фінансова спроможність відповідної територіальної громади.

Важливим є також часовий аспект реалізації нових вимог. Чинним Порядком передбачено вивчення здобувачами медичних та фармацевтичних спеціальностей дисципліни «Військова підготовка» протягом третього – п'ятого років навчання. Це створює можливість використати перехідний період для проведення належного аудиту спроможностей системи, визначення кількості здобувачів, оцінки кадрових ресурсів, формування стандартів навчально-матеріальної бази, визначення регіональних потреб, аналізу фінансової моделі та підготовки необхідних нормативних і організаційних рішень.

На нашу думку, поспішне створення значної кількості нових військових кафедр до завершення такого аналізу може призвести до неефективного використання ресурсів і формального виконання законодавчих вимог без гарантії належної якості підготовки.

За результатами комплексного професійного опрацювання має бути окремо визначено необхідний обсяг нормативно-правових змін.

Міністерство оборони України у своїй відповіді зазначило, що на цьому етапі не вбачає достатніх підстав для внесення змін до статті 11 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», оскільки можливість використання додаткової матеріально-технічної бази сама по собі не змінює визначених законом суб'єктів військової підготовки.

Асоціація враховує зазначену позицію. Тому першочергово пропонуємо опрацювати можливість врегулювання відповідної моделі на рівні підзаконних нормативно-правових актів у межах, допустимих чинним законом. У разі підтвердження доцільності використання додаткових територіальних навчально-практичних баз доцільно розглянути внесення відповідних змін до Порядку проведення військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 1 лютого 2012 року № 48. У ньому може бути визначено механізм проведення окремих практичних занять уповноваженим вищим військовим навчальним закладом або військовим навчальним підрозділом із використанням іншої належним чином визначеної та підготовленої матеріально-технічної бази.

При цьому відповідальність за зміст програми, організацію підготовки, кадрове забезпечення, оцінювання, облік результатів, контроль якості, навчальний збір, випускний іспит та атестацію має залишатися за відповідним вищим військовим навчальним закладом або військовим навчальним підрозділом. Якщо за результатами опрацювання буде підтверджена можливість використання центрів підготовки громадян до національного спротиву, відповідні зміни можуть також потребувати внесення до Порядку створення та функціонування центрів підготовки громадян до національного спротиву, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2025 року № 478.

Одночасно може бути опрацьовано питання затвердження міжвідомчого порядку взаємодії, вимог до навчально-матеріальної бази, кадрового забезпечення, безпеки, перевезення здобувачів, контролю якості та, за необхідності, типової форми договору між залученими суб'єктами.

З огляду на викладене **просимо Вас:**

1. Організувати в межах компетенції Командування Медичних сил Збройних Сил України професійне опрацювання питання щодо оптимальної моделі військової підготовки здобувачів вищої освіти за медичними та фармацевтичними спеціальностями з урахуванням

реальних потреб медичного забезпечення Збройних Сил України та досвіду повномасштабної війни.

2. У межах такого опрацювання визначити перелік професійних і практичних компетентностей, якими повинні володіти майбутні офіцери запасу медичної служби, а також вимоги до змісту практичної складової їх підготовки.

3. Опрацювати та, за можливості, ініціювати проведення комплексної оцінки спроможності чинної мережі вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів забезпечити підготовку прогнозованої кількості здобувачів медичних та фармацевтичних спеціальностей.

4. Під час оцінки врахувати чисельність і територіальний розподіл здобувачів освіти, кадрову спроможність чинної системи, наявність необхідної навчально-матеріальної бази, безпекову ситуацію та особливості функціонування прифронтових і переміщених закладів вищої освіти.

5. Опрацювати доцільність застосування територіальної моделі, за якої окремі практичні компоненти програми можуть проводитися уповноваженими вищими військовими навчальними закладами або військовими навчальними підрозділами з використанням спільних регіональних навчально-практичних баз.

6. У межах зазначеного опрацювання оцінити можливість використання матеріально-технічної бази центрів підготовки громадян до національного спротиву, а також інших наявних державних або комунальних навчальних баз, що можуть відповідати встановленим вимогам.

7. Визначити мінімальні вимоги до таких навчально-практичних баз щодо матеріально-технічного оснащення, кадрового забезпечення, укриттів, безпеки, засобів зв'язку, резервного енергозабезпечення, медичного забезпечення та можливості якісного проведення відповідних практичних занять.

8. Окремо опрацювати модель організації військової підготовки здобувачів прифронтових і переміщених закладів освіти, у тому числі можливість використання безпечніших територіальних навчальних баз, проведення практичних занять інтенсивними блоками та оперативної зміни місця їх проведення залежно від безпекової ситуації.

9. Сприяти проведенню порівняльного організаційного та фінансово-економічного аналізу різних моделей підготовки, зокрема створення нових військових навчальних підрозділів та використання спільних територіальних навчально-практичних баз.

10. За результатами професійного опрацювання визначити доцільний механізм розподілу функцій і відповідальності між вищим військовим навчальним закладом або військовим навчальним підрозділом, медичним чи фармацевтичним закладом вищої освіти та відповідною навчально-практичною базою.

11. У разі підтвердження доцільності територіальної моделі опрацювати необхідність нормативного врегулювання відповідного механізму, зокрема шляхом внесення змін до Порядку проведення військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу та, за необхідності, інших нормативно-правових актів.

12. За результатами відповідного аналізу опрацювати доцільність запровадження механізму державного фінансування або співфінансування навчально-матеріальної бази, яка фактично використовуватиметься для підготовки здобувачів медичних та фармацевтичних спеціальностей.

13. За наявності позитивного професійного висновку ініціювати перед Міністерством оборони України міжвідомче опрацювання відповідної моделі із залученням Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України, інших заінтересованих органів державної влади, представників закладів освіти та професійного середовища.

14. Розглянути можливість створення відповідної міжвідомчої або експертної робочої групи для комплексного опрацювання організаційних, військово-медичних, освітніх, безпекових, нормативних і фінансово-економічних аспектів реалізації нових вимог законодавства.

15. Розглянути можливість залучення Громадської організації «Асоціація фармацевтів України» до відповідної робочої або експертної групи в частині питань, що стосуються підготовки здобувачів фармацевтичних спеціальностей, фармацевтичного забезпечення та медичної логістики.

16. Повідомити Асоціацію про результати розгляду цього звернення, позицію Командування Медичних сил Збройних Сил України та можливі подальші кроки щодо професійного опрацювання порушених питань.

Наголошуємо, що запропонований Асоціацією підхід не спрямований на скорочення обсягу підготовки, спрощення процедури підготовки офіцерів запасу, зниження встановлених вимог або передачу повноважень військових навчальних закладів цивільним суб'єктам. Навпаки, його метою є створення такої організаційної моделі, яка забезпечить єдиний і належний рівень військово-медичної підготовки, практичну спрямованість навчання, безпеку здобувачів, територіальну доступність, раціональне використання державних ресурсів і відповідність реальним потребам Збройних Сил України.

Вважаємо, що перед прийняттям масштабних організаційних та бюджетних рішень необхідно насамперед отримати професійний висновок військово-медичного командування щодо необхідного змісту, обсягу, інфраструктури та організації такої підготовки. Саме тому участь Командування Медичних сил Збройних Сил України у формуванні майбутньої моделі вважаємо принципово важливою.

Переконані, що належне професійне опрацювання цього питання вже на етапі формування системи дозволить уникнути дублювання інфраструктури та необґрунтованих витрат, врахувати особливості прифронтових і переміщених закладів освіти та, головне, забезпечити підготовку медичних і фармацевтичних фахівців, здатних ефективно виконувати завдання у системі медичного забезпечення Збройних Сил України.

Додатки:

1. Копія звернення Громадської організації «Асоціація фармацевтів України» від 08.09.2026 № 292/2026 щодо вдосконалення організації військової підготовки здобувачів вищої освіти за медичними та фармацевтичними спеціальностями

2. Копія відповіді Міністерства оборони України на звернення Громадської організації «Асоціація фармацевтів України» від 08.09.2026 № 292/2026 щодо вдосконалення організації військової підготовки здобувачів вищої освіти за медичними та фармацевтичними спеціальностями – на 3 арк. в 1 прим.

**З повагою,
Голова Організації
Голова Правління Організації**



Анастасія РИЖУК

**ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
"АСОЦІАЦІЯ ФАРМАЦЕВТІВ УКРАЇНИ"**

Ідентифікаційний код юридичної особи: 43359310

Місцезнаходження: Україна, 01015, місто Київ, вулиця Академіка Богомольця, будинок 7/14,
приміщення 182, к. 83

Вих. 292/2026 від 08.09.2026 року

**Прем'єр-міністру України
КОРЕЦЬКОМУ Сергію Федоровичу**

**01008, м. Київ, вул. Михайла Грушевського,
12/2**

**щодо вдосконалення організації
військової підготовки здобувачів
вищої освіти за медичними та
фармацевтичними спеціальностями**

Шановний Сергію Федоровичу!

Громадська організація «Асоціація фармацевтів України» (далі – АФУ, Асоціація), представлена у Раді громадського контролю при Національній службі здоров'я України, Громадській раді при Державній службі України з лікарських засобів та контролю за наркотиками та Експертно-апеляційній раді з питань ліцензування при Державній регуляторній службі України, засвідчує Вам свою повагу та звертається з пропозицією щодо формування ефективної, безпечної та економічно обґрунтованої моделі реалізації обов'язкової військової підготовки здобувачів вищої освіти за медичними та фармацевтичними спеціальностями.

Законом України від 16.07.2025 № 4538-IX внесено зміни до статті 11 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», якими встановлено обов'язкове проходження підготовки за програмою підготовки офіцерів запасу громадянами України, які здобувають вищу освіту за медичними та фармацевтичними спеціальностями, є придатними до військової служби за станом здоров'я та пройшли професійний психологічний відбір.

Постановою Кабінету Міністрів України від 05.12.2025 № 1612 Порядок проведення військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 01.02.2012 № 48, викладено у новій редакції. Загальний обсяг підготовки становить 44 кредити ЄКТС, із яких 37 кредитів припадає на навчальну дисципліну «Військова підготовка», а 7 кредитів – на проходження навчального збору. Для здобувачів вищої освіти за медичними та фармацевтичними спеціальностями відповідна дисципліна вивчається протягом третього – п'ятого років навчання.

Асоціація підтримує необхідність якісної військової підготовки майбутніх медичних та фармацевтичних працівників. Досвід повномасштабної війни підтвердив особливе значення фахівців медичного та фармацевтичного профілю для забезпечення стійкості держави та системи охорони здоров'я, медичного забезпечення військовослужбовців і цивільного населення, організації безперервного постачання лікарських засобів та підтримання безперервності лікування.

Разом із тим практична реалізація нових вимог законодавства потребує системного та зваженого підходу. На переконання Асоціації, їх виконання має забезпечувати реальну якість військової підготовки та ефективне використання державних ресурсів, а не зводиться до формального створення значної кількості нових військових навчальних підрозділів.

Чинне законодавство не встановлює обов'язку створювати окрему військову кафедру в кожному закладі вищої освіти, який здійснює підготовку здобувачів за медичними або фармацевтичними спеціальностями. Порядок, затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 48, уже передбачає механізм, відповідно до якого здобувачі закладу вищої освіти, що не має власного військового навчального підрозділу, можуть проходити підготовку на базі військового навчального підрозділу іншого закладу вищої освіти або вищого військового навчального закладу на договірних засадах.

Асоціація пропонує розвинути цей підхід шляхом запровадження територіальної моделі військової підготовки, яка передбачатиме можливість використання вже створеної інфраструктури центрів підготовки громадян до національного спротиву для проведення окремих практичних компонентів програми. Запропонована модель не передбачає передачі таким центрам повноважень військових навчальних закладів та не створює альтернативної чи спрощеної процедури підготовки офіцерів запасу. Юридичним, академічним та організаційним оператором військової підготовки має залишатися відповідний вищий військовий навчальний заклад або військовий навчальний підрозділ закладу вищої освіти. Саме відповідний військовий навчальний заклад або військовий навчальний підрозділ повинен відповідати за зміст та виконання програми підготовки, кадрове забезпечення, призначення викладачів, контроль якості, оцінювання результатів навчання, організацію навчального збору, проведення випускного іспиту, атестацію здобувачів та оформлення документів, необхідних для присвоєння відповідного військового звання. Центри підготовки громадян до національного спротиву пропонується використовувати виключно як територіально доступну навчально-практичну та матеріально-технічну базу, на якій під керівництвом та відповідальністю уповноваженого військового навчального закладу або військового навчального підрозділу можуть проводитися окремі практичні заняття, визначені затвердженою програмою підготовки.

Для реалізації такого підходу вже існують суттєві організаційні та нормативні передумови. Постановою Кабінету Міністрів України від 18.04.2025 № 478 затверджено Порядок створення та функціонування центрів підготовки громадян до національного спротиву. Зазначені центри функціонують на територіальному рівні, мають відповідну навчально-матеріальну базу та можуть взаємодіяти з органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, вищими військовими навчальними закладами, навчальними центрами, військовими частинами, юридичними особами та іншими суб'єктами. Отже, держава вже формує територіальну інфраструктуру, яку за умов належного нормативного врегулювання доцільно використовувати також для забезпечення практичної складової підготовки студентів медичних та фармацевтичних спеціальностей. Такий підхід дозволить уникнути дублювання аналогічної матеріально-технічної бази у кожному окремому закладі вищої освіти.

На нашу думку, оптимальною є модель розподіленої відповідальності. Вищий військовий навчальний заклад або військовий навчальний підрозділ закладу вищої освіти забезпечуватиме військове та академічне керівництво, реалізацію програми, кадрове забезпечення, контроль якості, оцінювання, організацію навчального збору, випускного іспиту та атестації. Медичний або фармацевтичний заклад вищої освіти забезпечуватиме включення підготовки до відповідної освітньої програми та індивідуального навчального плану здобувача, формування навчальних груп, узгодження розкладу та інтеграцію військової підготовки з основним освітнім процесом. Центр підготовки громадян до національного спротиву забезпечуватиме визначену договором матеріально-технічну та навчально-практичну базу для тих занять, проведення яких на його території допускається законодавством та затвердженою програмою.

Взаємовідносини між зазначеними суб'єктами доцільно оформлювати договором, типову форму якого мають розробити та погодити Міністерство оборони України, Міністерство освіти і науки України та Міністерство охорони здоров'я України. У такому договорі доцільно визначити розподіл повноважень та відповідальності сторін, програму і графік навчання, кадрове забезпечення, порядок використання матеріально-технічної бази, вимоги безпеки, фінансування, перевезення здобувачів, облік результатів навчання та контроль якості.

Особливого значення зазначене питання набуває для закладів вищої освіти, розташованих на прифронтових територіях, а також для переміщених закладів. Такі заклади здійснюють освітній процес в умовах регулярних повітряних атак, пошкодження інфраструктури, перебоїв з електропостачанням і зв'язком, обмеженої транспортної доступності та необхідності постійної адаптації освітнього процесу до безпекової ситуації. Частина переміщених закладів не має за фактичним місцем роботи достатньої власної матеріально-технічної або навчально-практичної бази. За таких умов фактичне створення для кожного такого закладу окремого військового навчального підрозділу потребуватиме значних бюджетних видатків, а в окремих регіонах може бути складним або неможливим для практичної реалізації.

Крім того, концентрація значної кількості здобувачів, викладачів і спеціалізованої інфраструктури в одному постійному місці на територіях із високим рівнем безпекових ризиків потребує окремої оцінки. Територіальна модель дозволить визначати місце проведення практичних занять з урахуванням фактичної безпекової ситуації, наявності належних укриттів, транспортної доступності, резервного електроживлення, зв'язку та іншої необхідної інфраструктури.

Для прифронтових та переміщених закладів доцільно передбачити можливість проведення практичних занять окремими інтенсивними навчальними блоками, оперативної зміни місця їх проведення та використання відповідної інфраструктури в більш безпечній частині області або в іншому регіоні.

Окремого опрацювання потребує фінансово-економічна складова запропонованої моделі. Створення значної кількості нових військових навчальних підрозділів потребуватиме формування окремих штатів, залучення викладачів відповідної кваліфікації, виділення та облаштування приміщень, створення належних укриттів, придбання спеціального навчального обладнання, забезпечення охорони, зв'язку, резервного енергоживлення та подальшого постійного фінансування. При цьому частина відповідної інфраструктури вже створюється державою та територіальними громадами в межах розвитку мережі центрів підготовки громадян до національного спротиву. Використання спільної територіальної навчально-практичної бази декількома закладами вищої освіти дозволить зменшити дублювання бюджетних витрат та спрямувати ресурси передусім на якість підготовки, безпеку, сучасну матеріально-технічну базу та кадрове забезпечення.

Витрати, пов'язані з реалізацією загальнодержавної обов'язкової програми військової підготовки студентів, не повинні автоматично покладатися виключно на місцеві бюджети. Особливо актуальним це питання є для прифронтових громад, які вже несуть значне фінансове навантаження, пов'язане з цивільним захистом, відновленням пошкодженої інфраструктури, евакуаційними заходами, резервним енергозабезпеченням та іншими наслідками війни.

У зв'язку з цим вважаємо доцільним розглянути державний механізм фінансування або співфінансування розвитку тих центрів та навчально-практичних баз, які будуть залучені до реалізації обов'язкової програми підготовки здобувачів медичних і фармацевтичних спеціальностей.

Асоціація також вважає доцільним до прийняття рішень про масштабне створення нових військових навчальних підрозділів провести порівняльний фінансово-економічний аналіз двох

основних моделей: створення нових військових навчальних підрозділів безпосередньо при відповідних закладах вищої освіти та розвитку територіальної системи з використанням чинних військових навчальних підрозділів і матеріально-технічної бази центрів підготовки громадян до національного спротиву.

Важливо, що наявний часовий горизонт дозволяє здійснити таке опрацювання без зниження встановлених законом вимог. Відповідно до Порядку № 48 здобувачі медичних та фармацевтичних спеціальностей вивчають дисципліну «Військова підготовка» протягом третього – п'ятого років навчання.

Цей період доцільно використати для проведення аудиту регіональної потреби, визначення фактичної кількості здобувачів, оцінки наявних військових навчальних підрозділів та центрів, їх кадрової і матеріально-технічної спроможності, підготовки необхідних нормативних змін та апробації запропонованої моделі у пілотних регіонах.

На нашу думку, для реалізації територіальної моделі першочергово необхідно опрацювати внесення змін до Порядку проведення військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.02.2012 № 48. Зокрема, доцільно нормативно передбачити можливість проведення окремих практичних занять уповноваженим вищим військовим навчальним закладом або військовим навчальним підрозділом закладу вищої освіти з використанням матеріально-технічної бази центру підготовки громадян до національного спротиву. При цьому всі ключові повноваження щодо організації програми, кадрового забезпечення, оцінювання, контролю якості, обліку результатів, організації навчального збору, проведення випускного іспиту та атестації мають залишатися за відповідним військовим навчальним закладом або військовим навчальним підрозділом. Відповідні положення доцільно узгоджено внести до Порядку створення та функціонування центрів підготовки громадян до національного спротиву, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18.04.2025 № 478. Якщо за результатами правового аналізу буде встановлено, що підзаконного нормативного регулювання недостатньо, пропонуємо також опрацювати необхідність точкового внесення змін до статті 11 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» в частині можливості використання визначених Кабінетом Міністрів України навчально-практичних баз для проведення окремих практичних компонентів підготовки під керівництвом та відповідальністю уповноважених військових навчальних закладів або військових навчальних підрозділів.

Таке регулювання не повинно змінювати суб'єкта підготовки офіцерів запасу, передавати цивільним центрам функції військових навчальних підрозділів, повноваження щодо атестації чи присвоєння військових звань або передбачати скорочення обсягу чи зниження стандартів підготовки.

З огляду на викладене, Просимо Вас:

1. Доручити Міністерству оборони України спільно з Міністерством освіти і науки України, Міністерством охорони здоров'я України та іншими заінтересованими органами виконавчої влади опрацювати запропоновану Асоціацією територіальну модель організації військової підготовки здобувачів вищої освіти за медичними та фармацевтичними спеціальностями.

2. Провести аналіз фактичної потреби у створенні нових військових навчальних підрозділів з урахуванням кількості здобувачів відповідних спеціальностей, регіонального розподілу закладів вищої освіти, наявних військових навчальних підрозділів, кадрової спроможності та матеріально-технічної інфраструктури.

3. Доручити провести порівняльний фінансово-економічний аналіз створення окремих військових навчальних підрозділів при закладах вищої освіти та територіальної моделі

з використанням чинних військових навчальних підрозділів і матеріально-технічної бази центрів підготовки громадян до національного спротиву.

4. За результатами такого опрацювання підготувати проєкт змін до Порядку проведення військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.02.2012 № 48, передбачивши можливість проведення окремих практичних занять із використанням належним чином визначеної та підготовленої матеріально-технічної бази центрів підготовки громадян до національного спротиву під керівництвом і відповідальністю уповноваженого вищого військового навчального закладу або військового навчального підрозділу.

5. Опрацювати відповідні зміни до Порядку створення та функціонування центрів підготовки громадян до національного спротиву, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18.04.2025 № 478, чітко визначивши можливість використання центрів як територіальної навчально-практичної бази без надання їм статусу військового навчального підрозділу та без передачі повноважень щодо атестації здобувачів чи присвоєння військових звань.

6. Доручити Міністерству оборони України, Міністерству освіти і науки України та Міністерству охорони здоров'я України розробити порядок міжвідомчої взаємодії та типову форму договору між військовим навчальним закладом або військовим навчальним підрозділом, закладом вищої освіти та центром підготовки громадян до національного спротиву.

7. Передбачити у відповідному регулюванні окремих механізм для прифронтових та переміщених закладів вищої освіти, який дозволить визначати місце та графік проведення практичних занять з урахуванням актуальної безпекової ситуації, доступності укриттів і транспортної інфраструктури, а також за необхідності проводити практичну підготовку окремими інтенсивними навчальними блоками.

8. Розглянути можливість реалізації пілотного проєкту територіальної моделі у декількох регіонах, зокрема із залученням областей, у яких функціонують медичні та фармацевтичні заклади вищої освіти і центри підготовки громадян до національного спротиву, включаючи прифронтові регіони.

9. Опрацювати механізм державного фінансування або співфінансування матеріально-технічного забезпечення центрів, які будуть залучені до проведення практичних компонентів обов'язкової військової підготовки здобувачів вищої освіти, не допускаючи необґрунтованого покладення відповідних витрат виключно на місцеві бюджети.

10. У разі встановлення необхідності законодавчих змін опрацювати та внести в установленому порядку на розгляд Верховної Ради України відповідний законопроект щодо точкового вдосконалення статті 11 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу».

11. Залучити представників професійної та освітньої спільноти, зокрема Асоціацію фармацевтів України, до обговорення відповідних нормативних та організаційних рішень.

12. Поінформувати Асоціацію про результати розгляду цього звернення, позицію Кабінету Міністрів України та прийняті або заплановані рішення.

Переконані, що завчасне опрацювання зазначеного питання дозволить уникнути необґрунтованого дублювання інфраструктури та бюджетних витрат і забезпечити якісну військову підготовку майбутніх медичних та фармацевтичних працівників відповідно до потреб держави в умовах триваючої війни.

**З повагою,
Голова Організації
Голова Правління Організації**



Анастасія РИЖУК

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ
УКРАЇНИ

проспект Повітряних Сил, 6, м.Київ,
03168
тел.: (044) 230-73-30
E-mail: admou@post.mil.gov.ua
web: www.mod.gov.ua
код згідно з ЄДРПОУ 00034022



MINISTRY OF DEFENCE
OF UKRAINE

6, Povitrianykh Syl Avenue, Kyiv,
03168, Ukraine
phone: (044) 230-74-67
E-mail: admou@post.mil.gov.ua
web: www.mod.gov.ua

№ _____ від _____ 20__ р.

Громадська організація “Асоціація
фармацевтів України”

На № 292/2026 від 08.09.2026

Міністерством оборони України на виконання доручення Прем'єр-міністра України спільно з визначеними виконавцями опрацьовано питання, порушене у зверненні Громадської організації “Асоціація фармацевтів України” (далі – Асоціація фармацевтів), щодо вдосконалення організації військової підготовки здобувачів вищої освіти за медичними та фармацевтичними спеціальностями.

За результатами опрацювання повідомляємо про таке.

Відповідно до статті 11 Закону України “Про військовий обов'язок і військову службу” громадяни України, які здобувають вищу освіту за медичними та фармацевтичними спеціальностями, придатні до військової служби за станом здоров'я та пройшли професійно-психологічний відбір, проходять військову підготовку за програмою підготовки офіцерів запасу. Порядком проведення військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.02.2012 № 48 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 05.12.2025 № 1612) (далі – Порядок) визначено організаційні засади проведення такої військової підготовки.

Існуюча система нормативно-правового регулювання передбачає здійснення військової підготовки громадян за програмою підготовки офіцерів запасу вищими військовими навчальними закладами та військовими навчальними підрозділами закладів вищої освіти (далі – ВВНЗ, ВВП ЗВО). При цьому чинне законодавство не встановлює необхідності утворення окремого військового навчального підрозділу в кожному закладі вищої освіти, в якому здійснюється підготовка здобувачів за медичними або фармацевтичними спеціальностями. Порядком передбачено механізми організації військової підготовки здобувачів закладів вищої освіти, які не мають власних військових навчальних підрозділів. У зв'язку з цим питання щодо утворення нових



ДОКУМЕНТ СЕДО
Сертифікат 3F1FC22062171FDF04000000D02C00004FC40500
Підписувач Кас'яненко Максим Вікторович
Дійсний з 19.06.2026 11:52:15 по 19.06.2027 11:52:15

Міністерство оборони України



220/7/ВихЗВГ/29 від 05.10.2026 17:03

військових навчальних підрозділів має вирішуватися з урахуванням фактичної потреби, чисельності здобувачів освіти, територіального розміщення закладів освіти, спроможностей існуючої мережі вищих військових навчальних закладів та військових навчальних підрозділів, їх кадрового і матеріально-технічного забезпечення, а також безпекової ситуації.

Щодо використання центрів підготовки громадян до національного спротиву як територіальної навчально-практичної бази.

Згідно із Законом України “Про основи національного спротиву”, відповідні центри є закладами, призначеними для здійснення підготовки громадян України до національного спротиву. Цей закон визначає окремі завдання таких центрів, порядок їх утворення, функціонування, матеріально-технічного забезпечення та фінансування. Отже, підготовка громадян до національного спротиву та військова підготовка громадян за програмою підготовки офіцерів запасу є нормативно відокремленими складовими підготовки громадян України до військової служби. Такий поділ, зокрема, закріплений статтею 8 Закону України “Про військовий обов’язок і військову службу”.

Запропонована у зверненні модель передбачає використання центрів не як суб’єктів військової підготовки, а як матеріально-технічної та навчально-практичної бази для проведення окремих практичних занять із збереженням за відповідним ВВНЗ або ВВП ЗВО повноважень щодо реалізації програми, кадрового забезпечення, оцінювання результатів навчання, контролю якості, організації навчального збору, випускного іспиту та атестації.

Водночас чинними нормативно-правовими актами не передбачено спеціального механізму використання вказаних вище центрів як навчальної матеріально-технічної бази для виконання окремих компонентів програми підготовки офіцерів запасу. Тому можливість запровадження такого механізму потребує не лише оцінки його організаційної доцільності, а й окремого нормативно-правового врегулювання, зокрема в частині визначення місця проведення практичних занять, вимог до відповідної навчально-матеріальної бази, відповідальності за організацію та безпеку навчання, порядку використання майна, контролю якості підготовки та фінансування відповідних заходів.

На цьому етапі не вбачається достатніх підстав для внесення змін до статті 11 Закону України “Про військовий обов’язок і військову службу”, оскільки питання щодо можливого використання додаткової матеріально-технічної бази саме по собі не передбачає зміни визначених законом суб’єктів та основних засад військової підготовки.

Стосовно фінансового забезпечення слід ураховувати, що відповідно до чинної редакції Закону України “Про основи національного спротиву”, фінансування діяльності центрів здійснюється за рахунок коштів відповідних місцевих бюджетів та Державного бюджету України, а центри можуть

отримувати додаткове фінансування з інших не заборонених законодавством джерел. Міністерство оборони України також наділене повноваженням здійснювати фінансування таких центрів. Водночас зазначені положення стосуються виконання центрами завдань у сфері підготовки громадян України до національного спротиву та самі по собі не встановлюють механізму фінансування проведення на їх базі практичних занять за програмою підготовки офіцерів запасу. Тому питання щодо окремого державного фінансування або співфінансування матеріально-технічного забезпечення центрів саме для забезпечення зазначених занять може предметно опрацьовуватися після прийняття рішення щодо доцільності та нормативно-правової можливості застосування відповідної моделі, з урахуванням фактичної потреби в коштах, стану матеріально-технічної бази, кількості здобувачів та обсягу відповідної підготовки.

Також слід звернути увагу на необхідність забезпечення належних та безпечних умов військової підготовки здобувачів освіти, у тому числі тих, які навчаються у переміщених закладах вищої освіти або закладах, розташованих у регіонах із підвищеним рівнем безпекових ризиків. Питання визначення форм, місць та графіків практичної підготовки має вирішуватися насамперед із забезпеченням установленого обсягу та якості підготовки і дотриманням вимог безпеки.

Водночас започаткування окремого пілотного проєкту територіальної моделі, розроблення типової форми тристороннього договору, визначення спеціального механізму фінансування та нормативного визначення можливості використання центрів у програмі підготовки офіцерів запасу є передчасними.

Таким чином, пропозиції Громадської організації “Асоціація фармацевтів України” щодо підвищення ефективності використання наявної навчально-матеріальної інфраструктури, урахування особливостей прифронтових і переміщених закладів вищої освіти та недопущення необґрунтованого використання матеріально-технічної бази взяті до уваги.

Разом з тим запровадження запропонованої територіальної моделі в частині використання центрів підготовки громадян до національного спротиву для проведення окремих практичних компонентів програми підготовки офіцерів запасу в чинному нормативно-правовому полі не передбачено та потребувало б попереднього комплексного опрацювання доцільності, організаційної і фінансово-економічної спроможності та, у разі прийняття рішення про її запровадження, відповідного нормативно-правового врегулювання.

Тимчасовий виконувач обов’язків директора Департаменту
військової освіти і науки Міністерства оборони України
полковник

Максим КАС’ЯНЕНКО